

2021-05-27
S2021/04616 (delvis)

Socialdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att granska Försäkringskassans genomlysning av förvaltningen av sjukförsäkringen

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att granska de åtgärder som Försäkringskassan vidtar i sin egeninitierade genomlysning av förvaltningen av sjukförsäkringen (FK 2021/000634).

Statskontoret ska vid behov lämna förslag på hur de vidtagna åtgärderna kan justeras och/eller kompletteras för att identifierade brister inom förvaltningen av sjukförsäkringen ska kunna åtgärdas. Statskontoret ska för sådana förslag göra konsekvensanalyser och kostnadsberäkningar.

Statskontoret ska därtill analysera om Försäkringskassans nuvarande kvantitativa och kvalitativa indikatorer och mått är ändamålsenliga för att följa upp att människor får sin rätt till ersättning utredd och prövad och ges de förebyggande insatser eller det stöd för återgång i arbete som de har rätt till. Vid behov ska Statskontoret lämna förslag på andra och/eller utvecklade indikatorer och mått.

Försäkringskassan ska bistå Statskontoret med underlag och upplysningar.

Statskontoret ska delredovisa uppdraget senast den 15 mars 2022 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Av delredovisningen ska framgå Statskontorets iakttagelser av Försäkringskassans utvecklingsarbete och vidtagna åtgärder fram till och med redovisningstillfället. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 mars 2023.

Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Under de senaste åren har flera regeringsinitiativ tagits för att komma tillrätta med identifierade brister i Försäkringskassans handläggning av sjukförsäkringen. Regeringen har bland annat gett Försäkringskassan i uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess och att stärka arbetet med att stödja individen i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Regeringen tillsatte 2018 utredningen En trygg sjukförsäkring med människan i centrum med syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig och rättssäker sjukförsäkring. Utredaren lämnade sitt slutbetänkande i april 2020. Utredarens förslag om sänkta beviskrav vid dag 180 i rehabiliteringskedjan är genomfört. I april beslutade regeringen om ytterligare ett förslag till lagändring i sjukförsäkringen vilket innebär en ökad tydlighet när arbetsförmåga ska bedömas i sjukförsäkringen. Utredningens övriga förslag bereds i Regeringskansliet. I utredningens betänkanden framkommer brister i Försäkringskassans sjukförsäkringshandläggning, vilket föranledde regeringen att i september 2020 ge myndigheten ett uppdrag som syftar till att komma till rätta med dessa brister.

I mars 2021 presenterade Inspektionen för socialförsäkringen en rapport (ISF 2021:3) om Försäkringskassans utredningsskyldighet. Rapporten visar att det finns allvarliga brister i Försäkringskassans utredningar vid bedömning av rätt till sjukpenning och aktivitetsersättning i avlagsärenden. Det framgår bland annat att det är vanligt att Försäkringskassan brister i att utreda omständigheter som skulle kunna innebära att det finns undantag från att bedöma arbetsförmågans nedsättning i förhållande till ett normalt förekommande arbete.

Mot bakgrund av de problem som synliggjorts gällande förvaltningen av sjukförsäkringen har Försäkringskassan sett ett behov av att göra en intern genomlysning. Initiativet till en genomlysning togs i början av 2021. Skälen är enligt Försäkringskassan att myndigheten ser att variationerna i sjukpenningtalet inte kan förklaras av förändringar i regelverket och inte heller av förändringar i omvärlden såsom folkhälsa eller arbetsmarknadens krav. Myndigheten ska i sin genomlysning analysera den interna förmågan till en stabil intern styrning, uppföljning och kontroll av sjukförsäkringen och på vilket sätt den förankras i gällande rätt. All den verksamhet inom Försäkringskassan som berör förvaltningen av sjukförsäkringen ska genomlysas. Parallellt ska de åtgärder eller andra aktiviteter som redan

påbörjats på myndigheten kartläggas och dokumenteras. En bedömning ska göras om dessa åtgärder är relevanta och i vilken utsträckning ytterligare åtgärder behövs. Inom de områden där behov av förändringar finns ska förslag till åtgärder och insatser utarbetas.

Regeringen ser behov av att granska Försäkringskassans genomlysning för att säkerställa att de åtgärder som Försäkringskassan vidtar tar omhand de brister som identifierats i förvaltningen av sjukförsäkringen.

Närmare om uppdraget

Statskontoret ska granska de åtgärder som Försäkringskassan vidtar inom de områden som myndigheten genomlyser.

Dessa områden är

- Ledning och styrning, inklusive finansiell styrning och den rättsliga styrningen
- Organisation inklusive lokaliseringsfrågor
- Verksamhetsutveckling avseende IT, arbetsätt och regelverk m.m.
- Stödet till handläggarna i försäkringstillämpningen
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling
- Uppföljning, kontroll, utvärdering och analys

För regeringen är det särskilt angeläget att bristerna i Försäkringskassans utredningar åtgärdas. Statskontoret ska därför granska att de åtgärder som Försäkringskassan vidtar mot bakgrund av genomlysningen leder till att handläggarna får det stöd som krävs i frågor om utredningsskyldighet och kvalitet i utredningarna. Försäkringskassans samordningsuppdrag är centralt för att människor ska få stöd att återgå i arbete. Det är därför viktigt att organisationen kring samordningsuppdraget, inklusive stödet till handläggarna, utformas på ett sådant sätt att individen ges nödvändigt stöd. Statskontoret ska granska hur samordningsuppdraget, som inbegriper samverkan med arbetsgivare, hälso- och sjukvård och andra myndigheter, utvecklas.

Syftet med uppdraget är sammantaget att säkerställa att de åtgärder som Försäkringskassan vidtar med anledning av genomlysningen leder till att människor vars arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom får sin rätt till ersättning utredd och prövad, och så tidigt som möjligt ges de förebyggande insatser eller det stöd för återgång i arbete de har rätt till. Statskontoret ska i

sin granskning bedöma om de åtgärder som vidtas skapar reella förutsättningar för Försäkringskassans handläggare att kunna handlägga samtliga delar av sjukförsäkringen med hög kvalitet.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Sofie Östling

Kopia till

Försäkringskassan
Socialförsäkringsutskottet
Inspektionen för socialförsäkringen